

'De peuterleeftijd roept altijd vragen op bij ouders'

Een kind ontwikkelt zich in een peuterspeelzaal pas goed als het intensief betrokken is bij het spel. Hoe gevarieerder het spel, hoe groter de betrokkenheid, vertelt pedagogisch beleidsmedewerker Erna Reiling. De leidsters moeten zorgen voor voldoende variatie.

Blikveld

De stichting Welstede is de uitvoerder van het welzijnswerk in gemeente Ede. Bij de sector peuterspeelzalen is Erna Reiling pedagogisch beleidsmedewerker. In die functie begeleidt ze de leidsters van negentien peuterspeelzalen in Ede en dorpen als Ederveen, Bennekom en Otterlo. Reiling geeft trainingen, lobbyt bij de gemeente voor meer geld om meer leidsters aan te stellen en observeert met de leidsters regelmatig de spelende kinderen. Elf van de negentien speelzalen werken met educatieve programma's als Piramide en Kaleidoscoop. Op deze speelzalen zitten vijftien kinderen met twee leidsters. Op de andere speelzalen is de bezetting maximaal 22 kinderen met één leidster plus minstens één vrijwilliger.

Waarom brengen ouders hun kind naar een peuterspeelzaal?

'Om hun kinderen te laten spelen – vooral om ze te laten spelen met anderen. Sommige ouders brengen hun kinderen bewust voor hun ontwikkeling. Ook is het voor veel kinderen de eerste stap uit huis. Ouders willen dat hun kind zich ook bij andere volwassenen veilig gaat voelen.'

'Vroeger heette het dat in de peuterspeelzaal kinderen elkaar spelend ontmoeten en zich spelend ontwikkelen. Nu heeft de mogroep een visiedocument geschreven: *Peuterspeelzaalwerk in de 21e eeuw*. Daarin wordt de peuterspeelzaal een ontwikkelingsgerichte preventieve basisvoorziening genoemd. De mogroep bedoelt daarmee dat kinderen er educatieve programma's krijgen aangeboden en dat er ontwikkelingsproblemen gesignaleerd worden. In wat er in de speelzaal gebeurt, verandert inhoudelijk niets. Maar door die visie vervullen we in de ogen van beleidsmakers nu wel een functie in het jeugdbeleid, en vroeger niet.'

Waar draait het om als een kind speelt?

'Het beroep van de peuter is ontwikkelaar, zeg ik altijd. Een kind tussen 2 en 4 jaar doet niets anders dan zich al spelend ontwikkelen. De leidsters zorgen er voor dat het kind zo intensief mogelijk betrokken is bij het spel, daar leert een kind het meeste van. De betrokkenheid bij het spel vergroten door het spel gevarieerd te maken, dat is wat die educatieve programma's ook allemaal doen.'

'Vroeger had je bijvoorbeeld een poppenhoek. Daar zat minder variatie in dan in de huishoek waar Kaleidoscoop mee werkt. In die hoek staat materiaal dat je in huis gebruikt – gereedschap, een bezem, een emmer en pannen. Je maakt het spel rijk door er verschillende pannen van verschillende materialen neer te zetten: een koekenpan met een houten handvat, een pan van metaal en een pan met handvatten van plastic. Hoe meer verschillende materialen, hoe meer kinderen ermee kunnen doen.'

'De leidsters observeren of kinderen betrokken zijn. Dat wil zeggen dat ze geconcentreerd in het spel opgaan, doorzetten, creatief zijn, moeilijke dingen proberen. Een grote betrokkenheid bij het spel betekent dat een kind zich ontwikkelt; het zit op de grens van zijn mogelijkheden.'

Wat moet ik me voorstellen bij betrokken spelen?

'Op een speelzaal waar een educatief programma werd ingevoerd hebben we een administratiehoek ingericht met een telefoonklapper, een telefoon en toetsenbord. Nou, daar wordt gewerkt! Er wordt druk in de klapper gebladerd, dat betekent dat een kind bezig is de systematiek te leren van bladeren van voor naar achter. Er werden letters opgezocht en af en toe flink op het toetsenbord getypt; dan is het kind bezig met zijn motoriek en probeert het letters te herkennen. Er werden ook telefonische afspraken gemaakt, wat weer wijst op de sociale ontwikkeling. Allemaal zonder dat een leidster aanwijzingen geeft of meespeelt. In een speelzaal met programma's voor voor- en vroegschoolse educatie heeft een leidster de tijd

'We krijgen steeds meer kinderen die bijna geen Nederlands spreken'

Erna Reiling (1959)

- 1977 havo in Aalten
- 1981 hbo-jeugdwerkzorg, Zwolle
- 1981 speelleider in De Eemeroord, een instelling voor verstandelijk gehandicapte kinderen te Baarn
- 1983 leerlingverpleegkundige, St. Lucasziekenhuis, Amsterdam
- 1985 leidster kinderdagverblijf Huize Henriëtte, Amsterdam
- 1992 algemene pedagogiek, Universiteit Leiden
- 1994 onderzoeker kinderopvang, Universiteit Leiden
- 1996 freelance werk op het gebied van peuterspeelzaalwerk
- 1998 pedagogisch beleidsmedewerker Welstede in Ede

om mee te spelen en daardoor het spel nog interessanter te maken. Op de gewone speelzalen met een leidster en 22 kinderen is daar meestal geen tijd voor.'

Wat is de rol van de leidster als ze niet strikt noodzakelijk is voor de kinderen om mee te spelen?

'De leidster is belangrijk voorafgaand aan het spel. Ze zorgt dat de hoekenindeling interessant is voor de kinderen en dat de dagindeling duidelijk is, zodat kinderen zekerheid en voorspelbaarheid hebben. Dan voelen ze zich veilig.'

'Als ik werkbegeleiding of een cursus geef, hoor ik vaak achteraf van leidsters: "Nu heb ik woorden om aan ouders uit te leggen wat ik aan het doen ben." Ik geef regelmatig de cursus Laten spelen is een vak. Die gaat over het gedrag van de opvoeder tegenover het kind. Daar zitten vier aspecten aan: emotioneel ondersteunen, respect voor eigen initiatief, structuur bieden, en informatie en uitleg geven.'

'Een baby moet je vooral emotioneel ondersteunen. Bij een peuter moet dat natuurlijk ook, maar daar wordt het respecteren van zijn ik en zijn eigen initiatief belangrijker. Structuur bieden en voorspelbaar zijn is voor deze leeftijd ook belangrijk.'

Waar hebben leidsters de meeste moeite mee?

'Ik krijg vaker vragen over taalontwikkeling dan een paar jaar geleden. "Wat moet ik doen met een kind dat geen Nederlands spreekt?" De consultatiebureaus hebben de opdracht gekregen om kinderen die een ontwikkelingsachterstand zouden kunnen oplopen nadrukkelijk door te verwijzen naar speelzalen. Daardoor krijgen we ook meer kinderen die bijna geen Nederlands spreken. Ik adviseer de herkenbaarheid en zichtbaarheid voor deze kinderen groot te

maken. Door op posters aan te wijzen wat de dagindeling is en door speelmateriaal te gebruiken waarmee je zonder taal kunt spelen en dat zichtbaar opgeborgen ligt, niet in kisten of achter kastdeuren maar in een doorzichtige doos.'

Er is nogal wat veranderd in de speelzalen. Zijn de kinderen ook veranderd?

'Ik heb eerder het idee dat de samenleving verandert dan dat kinderen veranderen. Door de doorverwijzingen van het consultatiebureau krijgen we meer kinderen met een sociaal-medische indicatie in de speelzalen. Maar dat betekent niet dat er nu meer kinderen met sociaal-medische problemen in Ede zijn geboren.'

'We willen alle kinderen gelijkwaardige mogelijkheden bieden om zich te ontwikkelen. De peutertijd is de beste leeftijd om te beginnen met het leren van een taal. Als je nu met de taal bezig bent op een manier die bij peuters past, dan vind ik het niet verkeerd de kinderen die geen Nederlands praten extra dingen aan te bieden.'

Betekent dat ook dat de peuterspeelzaal steeds belangrijker zal worden voor de ontwikkeling van kinderen?

'De peuterspeelzaal is altijd een aanvulling op de opvoeding van de ouders geweest omdat er ander spel mogelijk is dan thuis. Bovendien roept de peuterleeftijd altijd vragen op bij ouders omdat dan de ontwikkeling van de autonomie begint. Dit vraagt om nieuw gedrag van de opvoeders: respecteren van het eigen ik van het kind, maar zeker ook het kind meer structuur opleggen. Juist bij die leeftijd hebben ouders behoefte om met andere ouders en met de leidster te praten. Vroeger deden ouders dat makkelijker onderling, nu is de speelzaal daar een mooie plek voor.'

MARIEKE KRONEMAN